

Autorki: Katarzyna Malicka-Pędzik • Małgorzata Jas
Autorka aktualizacji: Małgorzata Guellard

Rodzic jako wartość we włączającej szkole podstawowej

Autorki: Katarzyna Malicka-Pędzik • Małgorzata Jas
Autorka aktualizacji: Małgorzata Guellard

Rodzik jako wartość we włączającej szkole podstawowej

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa

Konsultacja merytoryczna

Joanna Soboń

Eksperci Wydziału Edukacji Włączającej

Redakcja i korekta

Małgorzata Pawłowska

Agnieszka Leleniewska

Projekt okładki, layout,

redakcja techniczna i skład

Wojciech Romerowicz

Fotografia na okładce: © evgenyataman/ Bank zdjęć Photogenica

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2022–2024

Wydanie I

ISBN 978-83-67366-13-7

ISBN 978-83-67366-11-3 (pakiet II: *Poradnik dla dzieci, uczniów i rodziców w zakresie edukacji włączającej*)

Stan prawny na 1 września 2024 r.

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji

Creative Commons Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

I. Twoje dziecko w edukacji włączającej – co to oznacza?	4
1. Czym jest edukacja włączająca?	4
2. Co się dzieje, kiedy dzieci spotykają się w klasie zróżnicowanej pod względem potrzeb?	4
3. Czego możesz oczekiwać od szkoły włączającej?	5
II. Jaką pomoc Twoje dziecko może otrzymać w szkole włączającej?	7
III. Jaka jest rola rodzica na różnych etapach udzielania pomocy?	9
1. Etap oceny funkcjonalnej – rozpoznawanie potrzeb, możliwości i czynników środowiskowych wpływających na funkcjonowanie dziecka	9
2. Etap udzielania wsparcia (w zakresie edukacyjnym, wychowawczym, organizacyjnym i innych)	10
3. Etap oceny i weryfikacji udzielanego wsparcia oraz wykorzystywanych form pracy	11
IV. Jak mogą przebiegać procedury edukacyjne w szkole Twojego dziecka?	13
1. Nawiązanie relacji z Twoim dzieckiem przez nauczyciela pierwszym krokiem do relacji rówieśniczych	13
2. Uniwersalne projektowanie w procesie wychowawczym	14
3. Dostosowania do potrzeb grup i poszczególnych uczniów	15
4. Sposoby motywowania do nauki i aktywności	17
5. Weryfikowanie osiągnięć uczniów	18
6. Twoja rola w procesie edukacyjnym i prawo do wsparcia ze strony szkoły	19
V. Jak będzie przebiegać proces wychowawczy w szkole Twojego dziecka?	21
VI. Jakiego wsparcia możesz oczekiwać od poradni psychologiczno-pedagogicznej?	22
VII. Jaka jest rola Twojego dziecka w procesie edukacji szkolnej i jak mu możesz w tym pomóc?	23
VIII. Jak omijać rąfy we współpracy ze szkołą i poradnią?	24
IX. Gdzie szukać pomocy, jeśli coś nie działa tak, jak powinno?	25

I. Twoje dziecko w edukacji włączającej – co to oznacza?

Rodzicu,

Twoje dziecko ma za sobą etap wychowania przedszkolnego i rozpoczęło edukację szkolną. Wspólnie wkroczyliście w świat nowych ról i wyzwań. Zapewne pojawiły się ciekawość i radość związane z nową perspektywą. To czas, kiedy Twoja pociecha odkrywa świat i przyjemność z uczenia się. Rozwija swoje pasje i zainteresowania. Nawiązuje znajomości i przyjaźnie, które mogą przetrwać wiele lat. Przeżywa także pierwsze trudności czy nieporozumienia i uczy się, jak sobie z nimi radzić. Małego człowieka kształtują zdobywane doświadczenia. To od Twojego wsparcia w dużym stopniu zależy, jak one się będą kształtowały i jaki będą miały wpływ na jego dalsze życie.

Szkoła włączająca Twojego dziecka wspiera Cię w wychowaniu go z poszanowaniem prawa każdego człowieka do rozwoju. Zapewnia warunki do osiągania sukcesów na miarę możliwości ucznia oraz przygotowuje go do samodzielnego i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

1. Czym jest edukacja włączająca?

Edukacja włączająca to reakcja na potrzebę równego traktowania wszystkich dzieci, bez względu na różnice w ich zdolnościach czy statusie społecznym. Dzieci potrzebują szkoły, która uwzględnia ich różnorodność oraz stawia na rozwijanie umiejętności społecznych, szacunku i poczucia bezpieczeństwa. Celem szkoły włączającej jest **stworzenie środowiska wspierającego i dostępnego dla każdego** ucznia, zarówno pod względem architektonicznym, jak i organizacyjnym.

Nauczycielom niezbędne są **narzędzia i metody pracy, które umożliwią skuteczne nauczanie różnorodnych grup** uczniów. Współpraca między nauczycielami a specjalistami w dziedzinie pomocy psychologiczno-pedagogicznej stanowi istotny element wsparcia uczniów.

Z punktu widzenia rodziców ważna jest możliwość wyboru szkoły dla swojego dziecka, a także sposobność otwartej i skutecznej współpracy ze szkołą. **Rodzice potrzebują partnerstwa ze szkołą**, aby skutecznie wspierać rozwój swojego dziecka.

2. Co się dzieje, kiedy dzieci spotykają się w klasie zróżnicowanej pod względem potrzeb?

W klasie zróżnicowanej pod względem potrzeb uczniowie w naturalny sposób przyjmują różnice w talentach, ograniczeniach i potrzebach swoich kolegów i koleżanek. **Szkoła wspiera otwartość i życzliwość w relacjach**. Szacunek dla

różnorodności uczy tolerancji i akceptacji. Przygotowuje dzieci do dorosłego życia, w którym trzeba pokonywać szereg trudności.

Uczniowie, którzy przezwyciężają trudności, mogą być inspiracją dla innych. Pokazują, że sukces wymaga wysiłku i pokonywania przeszkód. Dzięki temu dzieci uczą się, że wszyscy mają swoje ograniczenia, ale warto się starać. W szkole, w której uczniowie doświadczają różnorodności, łatwiej nawiązywane są relacje i rozwijana empatia.

W zróżnicowanej grupie **dzieci uczą się funkcjonowania w społeczeństwie**. Kontakt z rówieśnikami o różnych talentach i potrzebach pomaga im z wrażliwością spojrzeć na drugiego człowieka, eliminuje stereotypy i przygotowuje do radzenia sobie z wyzwaniami.

Szkoła włączająca jest elastyczna i otwarta na **ciągłe doskonalenie się nauczycieli**. To sprawia, że staje się ona miejscem przyjaznym dla każdego dziecka, w którym może ono liczyć na indywidualne podejście i wsparcie.

3. Czego możesz oczekiwać od szkoły włączającej?

W szkole włączającej możesz spodziewać się pełnego wsparcia swojego dziecka, w tym dostosowania nauczania do jego indywidualnych potrzeb. To miejsce, w którym każdy uczeń może korzystać z **różnych form prezentacji materiału** i ekspresji posiadanej wiedzy, co rozwija jego umiejętności uczenia się. Szkoła tego typu zapewnia także pełną dostępność do budynku uczniom z różnymi ograniczeniami fizycznymi.

W edukacji włączającej rodzice są angażowani w życie szkoły, co pomaga w tworzeniu przyjaznej atmosfery. Wspólna praca rodziców i nauczycieli kształtuje wartości i przygotowuje dzieci do wyzwań dorosłości. Dodatkowo szkoła oferuje **wsparcie psychologiczno-pedagogiczne** uczniom i ich rodzicom.

Dla dzieci uczących się w grupie zróżnicowanej to także szansa na **doświadczenie akceptacji** i rozwijanie umiejętności społecznych wspólnie z rówieśnikami. Dzięki edukacji włączającej każdy uczeń jest pełnoprawnym członkiem szkolnej społeczności, a szkoła rejonowa staje się naturalnym wyborem przy wkraczaniu na ścieżkę edukacyjną.

Dzieci w klasie zróżnicowanej mogą czerpać wiele korzyści, takich jak np.:

- indywidualne podejście – nauczyciele rozpoznają potrzeby oraz możliwości uczniów i tak organizują proces nauczania, aby każdy miał zapewnione warunki do rozwoju;

- różnorodność metod nauczania – nauczyciele dostosowują metody i formy pracy z uczniami, aby zapewnić im przystępny i atrakcyjny sposób przyswajania wiedzy;
- różnorodność relacji – klasa zróżnicowana umożliwia nawiązywanie relacji z rówieśnikami o różnych zdolnościach i potrzebach, co rozwija umiejętności społeczne;
- rozwijanie empatii – kontakt z różnorodnością pomaga dzieciom zrozumieć i zaakceptować różnice, rozwijając jednocześnie empatię wobec innych;
- brak wykluczenia – uczniowie nie są wyróżniani czy izolowani z powodu różnic w potrzebach edukacyjnych, co eliminuje poczucie wykluczenia;
- wspierająca atmosfera – szkoła stawia na budowanie atmosfery akceptacji i wsparcia, co sprzyja poczuciu bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego;
- równość szans – każdy uczeń ma równy dostęp do nauki, a nauczyciele organizują zajęcia tak, aby wszyscy mogli wyrazić siebie na swój sposób;
- wzajemne inspiracje – dzieci z różnymi zdolnościami mogą się wzajemnie inspirować, dzieląc się umiejętnościami i doświadczeniami;
- włączenie rodziców – rodzice są zaangażowani w życie szkoły, co buduje silną wspólnotę i wspiera rozwój uczniów;
- przygotowanie do życia w społeczeństwie – bycie w klasie zróżnicowanej uczy funkcjonowania w społeczeństwie, akceptacji różnorodności i budowania pozytywnych relacji międzyludzkich.

II. Jaką pomoc Twoje dziecko może otrzymać w szkole włączającej?

W przypadku pojawienia się trudności uczeń może uzyskać w szkole włączającej kompleksową pomoc, która będzie uwzględniała różne aspekty jego rozwoju. Poniżej znajdują się przykłady takich działań.

Wsparcie w nauce:

- indywidualne podejście do nauczania, dostosowane do potrzeb każdego ucznia;
- dodatkowe zajęcia specjalistyczne lub zajęcia wyrównawcze w przypadku trudności edukacyjnych (w odniesieniu do konkretnych przedmiotów);
- możliwość korzystania z różnych form i metod nauczania, takich jak np. praca w grupach czy nauka poprzez praktyczne doświadczenia.

Radzenie sobie z emocjami:

- wsparcie emocjonalne ze strony nauczycieli;
- warsztaty z zakresu rozwoju emocjonalnego i społecznego;
- indywidualne konsultacje z psychologiem szkolnym.

Integracja w grupie rówieśniczej i środowisku szkoły:

- organizacja działań integracyjnych, takich jak np. wyjścia czy projekty grupowe;
- programy partnerskie, w których starsi uczniowie pełnią rolę mentorów dla młodszych;
- aktywne promowanie tolerancji i szacunku wśród uczniów.

Bezpieczne środowisko i atmosfera wolna od przemocy:

- programy antyprzemocowe i antydyskryminacyjne w ramach edukacji szkolnej;
- wsparcie uczniów w sytuacjach konfliktowych udzielane przez nauczycieli i specjalistów szkolnych;
- kanały komunikacji umożliwiające anonimowe zgłaszanie przypadków przemocy.

Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień:

- koła zainteresowań dostosowane do pasji uczniów;
- programy wspierające rozwój artystyczny, naukowy czy sportowy;
- prezentacje osiągnięć uczniów podczas szkolnych wydarzeń i konkursów.

Pomoc materialna w przypadku trudności:

- programy stypendialne lub wsparcie finansowe dla rodzin dotkniętych trudnościami bytowymi;
- darmowe materiały edukacyjne i podręczniki;
- świadczenie pomocy w ramach współpracy z jednostkami pomocy społecznej.

Specjalistyczna opieka dla dzieci z niepełnosprawnościami:

- dostosowane metody nauczania i programy edukacyjne;
- asystenci ucznia wspomagający w codziennych zadaniach;
- współpraca z pedagogami specjalnymi i terapeutami w celu dostosowania organizacji zajęć do indywidualnych potrzeb uczniów.

Działania te służą stworzeniu optymalnych warunków rozwoju dla każdego ucznia, dostosowanych do jego indywidualnych możliwości i potrzeb. Ich ostatecznym celem jest zbudowanie środowiska sprzyjającego pełnemu uczestnictwu wszystkich uczniów w życiu społeczności szkolnej.

III. Jaka jest rola rodzica na różnych etapach udzielania pomocy?

Rodzic to pierwszy i najważniejszy wychowawca swojego dziecka. Autorytet, który stawia mądre wymagania, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i wskazuje kierunek rozwoju. Nie może go zatem zabraknąć w sytuacji, gdy dziecko podejmuje wyzwania i boryka się z problemami. Jedynie dobra, oparta na szacunku i zaufaniu współpraca rodzica ze specjalistami może zapewnić pełne i właściwie dobrane wsparcie ucznia.

1. Etap oceny funkcjonalnej – rozpoznawanie potrzeb, możliwości i czynników środowiskowych wpływających na funkcjonowanie dziecka

Rodzice powinni być świadomi, że ocena funkcjonalna ma na celu zrozumienie możliwości oraz poznanie potrzeb i zachowań ich dziecka w różnych sytuacjach, zarówno w domu, jak i w szkole.

Oto kilka kluczowych informacji, jakie rodzice powinni posiadać na temat **oceny funkcjonalnej**:

- cel oceny – służy ona uzyskaniu kompleksowego obrazu funkcjonowania dziecka, jego mocnych stron, obszarów trudności oraz indywidualnych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych;
- proces oceny – może składać się z wielu etapów i obejmować różnorodne metody, takie jak np. obserwacje, rozmowy z dzieckiem, rodzicami i nauczycielami, wypełnianie kwestionariuszy czy ewentualne przeprowadzanie badań specjalistycznych;
- współpraca z rodzicami – rola rodziców jest kluczowa w tym procesie, gdyż specjaliści potrzebują informacji na temat zachowań dziecka w domu, w różnych sytuacjach i relacjach;
- wpływ nauczycieli – nauczyciele również biorą udział w procesie oceny funkcjonalnej, dostarczając informacji na temat zachowania dziecka w szkole, jego postępów w nauce i relacji z rówieśnikami;
- propozycje wsparcia – ocena funkcjonalna powinna prowadzić do konkretnych propozycji wsparcia, zarówno w obszarze edukacyjnym, jak i społeczno-emocjonalnym;
- zrozumienie różnic w zachowaniu – ocena funkcjonalna może ujawnić, że dziecko zachowuje się inaczej w różnych środowiskach (rodzice powinni być świadomi, że to naturalne i wynika z różnic między domem a szkołą);
- współpraca z zespołem specjalistów – dla skutecznego wsparcia dziecka kluczowa jest współpraca rodziców z różnymi specjalistami, którzy są zaangażowani w proces oceny, takimi jak psychologowie, pedagodzy, terapeuci.

- wsparcie emocjonalne rodziców – ocena funkcjonalna może być procesem trudnym emocjonalnie dla rodziców, dlatego powinni oni otrzymać wsparcie i zrozumienie;
- rola rodziców po diagnozie – po uzyskaniu wyników oceny funkcjonalnej rodzice powinni być gotowi do współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu skutecznego wdrożenia zaleconego wsparcia dziecka.

Dobra komunikacja rodziców z zespołem specjalistów i aktywne uczestnictwo rodziców w procesie diagnozy są kluczowe dla skutecznego rozumienia i wspierania potrzeb dziecka.

2. Etap udzielania wsparcia (w zakresie edukacyjnym, wychowawczym, organizacyjnym i innych)

Rodzice pełnią niezwykle istotną rolę w zapewnianiu kompleksowego wsparcia swojemu dziecku w trzech kluczowych obszarach: edukacyjnym, wychowawczym i organizacyjnym.

Wsparcie edukacyjne

- Monitorowanie postępów – regularne śledzenie przez rodziców szkolnych osiągnięć dziecka. Świadomość postępów umożliwia zidentyfikowanie obszarów, w których dziecko potrzebuje dodatkowego wsparcia.
- Stawianie realnych celów – ustalanie wspólnie z dzieckiem celów edukacyjnych dostosowanych do jego indywidualnych możliwości. Cele powinny być realne, co pozwoli dziecku doświadczać sukcesów i rozwijać poczucie własnej wartości.
- Współpraca z nauczycielami – aktywny udział rodziców w życiu szkoły poprzez regularne kontakty z nauczycielami i specjalistami. Spotkania z nauczycielami pozwalają na wymianę informacji dotyczących postępów i ewentualnych trudności dziecka.
- Członkostwo w radzie rodziców – aktywny udział w pracach rady rodziców, gdzie dyrektor, nauczyciele i rodzice wspólnie podejmują decyzje dotyczące nauczania, wychowania i opieki. To forum umożliwia wyrażanie opinii i wnioskowanie w sprawach dotyczących uczniów.

Wsparcie wychowawcze

- Budowanie zaufania – stała obecność przy dziecku, słuchanie go i okazywanie mu zrozumienia, chwalenie go za postępy, nawet te najmniejsze, co buduje poczucie bezpieczeństwa i zaufanie dziecka oraz wzmacnia jego samoocenę.
- Rozwój pozytywnych postaw – skupianie się na kształtowaniu pozytywnych postaw i wartości u dziecka, co wpływa na jego rozwój osobisty i społeczny.

- Aktywność w życiu szkolnym – zadbanie o udział dziecka w szkolnych wydarzeniach, spotkaniach i działaniach społeczności szkolnej, co sprzyja jego integracji z rówieśnikami.
- Współpraca z wychowawcą – nawiązanie przez rodziców bliższej współpracy z wychowawcą i nauczycielami, co pozwala lepiej zrozumieć potrzeby dziecka i dostosować działania wychowawcze do jego potrzeb.

Wsparcie organizacyjne

- Ustalanie planów nauki i odpoczynku – opracowanie wspólnie z dzieckiem harmonogramu nauki, odpoczynku i czasu wolnego, aby zminimalizować jego stres i zapewnić równowagę między obowiązkami a relaksem.
- Angażowanie się w procesy szkolne – aktywne uczestnictwo rodziców w planowaniu i realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły, co umożliwia dostosowanie działań do indywidualnych potrzeb dziecka.
- Regularne uczestnictwo w spotkaniach – aktywny udział rodziców w spotkaniach zespołu nauczycielskiego i analiza postępów dziecka, co pozwala szybko reagować na pojawiające się trudności.
- Uwzględnianie potrzeb dziecka – wskazywanie przez rodziców potrzeb dziecka w obszarze pracy wychowawczej i profilaktycznej, co pozwala na dostosowanie środowiska szkolnego do jego indywidualnych oczekiwań.

Obecność rodziców na drodze edukacyjnej dziecka jest kluczowa, niezależnie od jego potrzeb i etapu rozwoju. Zaangażowanie rodziców i ich stała komunikacja ze szkołą stanowią fundament efektywnego wsparcia ucznia.

3. Etap oceny i weryfikacji udzielanego wsparcia oraz wykorzystywanych form pracy

Ocenianie efektywności wsparcia, którego szkoła udziela dziecku, jest kluczowe, aby zrozumieć, czy oferowane formy pomocy naprawdę przynoszą korzyści.

Zaangażowanie rodziców w ten proces może być decydujące dla skuteczności działań edukacyjnych. Poniżej znajdują się obszary, na które warto zwrócić uwagę.

- Badanie postępów dziecka – regularne monitorowanie, jak dziecko się rozwija, jest bardzo istotne. Warto zwrócić uwagę nie tylko na jego oceny, ale także na poziom zaangażowania w zadania szkolne. To pozwala zobaczyć, w których obszarach dziecko osiąga sukcesy, a gdzie może potrzebować dodatkowego wsparcia.
- Współpraca z nauczycielami – aktywne uczestnictwo rodziców w spotkaniach dotyczących postępów dziecka pozwala uzyskać pełniejszy obraz jego sytuacji edukacyjnej. Otwarta komunikacja z nauczycielami to klucz do zrozumienia, jak można wspierać dziecko w codziennym uczeniu się.

- Refleksja dziecka – wspieranie dziecka w refleksji nad własnym uczeniem się to ważny element. Poprzez zadawanie pytań o to, co mu pomaga, a co przeszkadza w nauce, rodzice mogą dowiedzieć się, jakie metody są dla dziecka skuteczne, a także budować jego świadomość własnych sukcesów.
- Ewaluacja zajęć – ważna jest świadomość, że wyniki ewaluacji są nie tylko informacją dla nauczycieli, ale także szansą dla dziecka na zrozumienie, co osiągnęło. Wspólna refleksja rodziców i dziecka nad efektami jego uczenia się sprzyja świadomemu rozwojowi.
- Ocena osiągnięć i zachowania – biorąc aktywny udział w systemie oceniania, rodzice mogą lepiej zrozumieć, jakie są postępy ich dziecka. Cenne są także komentarze nauczycieli, które pomagają zidentyfikować obszary wymagające wsparcia.
- Współpraca ze specjalistami – współpraca rodziców z nauczycielami i specjalistami udzielającymi wsparcia psychologiczno-pedagogicznego to szansa na ocenę skuteczności prowadzonych przez specjalistów działań. Wymiana informacji pomaga też w modyfikacji strategii wsparcia.
- Obserwacje rodziców – rodzice są źródłem cennych informacji na temat trwałości przyswajania wiedzy i umiejętności przez dziecko. Spostrzeżenia i opinie rodziców wpływają na kształtowanie form pomocy.
- Wspólne wnioski i cele – prowadzenie przez rodziców we współpracy z nauczycielami i dzieckiem analizy efektów wsparcia to klucz do ustalenia wspólnych wniosków i kierunków dalszego współdziałania.

Aktywna rola rodziców w procesie wspierania rozwoju dziecka jest kluczowa zarówno na etapie jego planowania, jak i weryfikowania efektów. Współpraca rodziców z nauczycielami i specjalistami, oparta na wspólnym celu jakim jest dobro dziecka, sprzyja zapewnieniu mu warunków do osiągania sukcesów edukacyjnych.

IV. Jak mogą przebiegać procedury edukacyjne w szkole Twojego dziecka?

1. Nawiązanie relacji z Twoim dzieckiem przez nauczyciela pierwszym krokiem do relacji rówieśniczych

Kluczowa dla zapewnienia optymalnych warunków rozwoju każdego ucznia w szkole włączającej jest współpraca. Jej podstawę stanowi **nawiązanie pozytywnych relacji** zarówno z rówieśnikami, jak i nauczycielami. Proces ten jest złożony, bo uwarunkowany wieloma czynnikami: od predyspozycji indywidualnych każdego ucznia po jego dotychczasowe doświadczenia.

Relacje z nauczycielami

Dziecko w procesie kształtowania relacji z nauczycielami odzwierciedla swoje doświadczenia w relacjach rodzinnych. Styl wychowania, sposób komunikowania się i atmosfera panująca w domu mają bezpośredni wpływ na to, jak dziecko może zachowywać się w szkole. Ważny jest tutaj autorytet rodziców i ich własne relacje z nauczycielami.

W szkole często wykorzystuje się narzędzia takie jak kontrakty dobrego zachowania, które pomagają dzieciom zrozumieć zasady współżycia. Warto przy ich konstruowaniu zastosować pozytywny przekaz, a nie skupiać się na zakazach, które mogą prowadzić do konfrontacji i negatywnych emocji. Na przykład zamiast mówić: „Nie przerywaj koleżance”, lepiej jest zaproponować: „Jeżeli chcesz coś powiedzieć, podnieś rękę i poczekaj na swoją kolej”. Ten sposób komunikacji pomaga dziecku zrozumieć, czego się od niego oczekuje. Pozwala mu też poczuć większe zaangażowanie w budowanie relacji.

Relacje z rówieśnikami

Zachowania ucznia wobec rówieśników kształtowane są przez jego wcześniejsze doświadczenia. Dziecko, które ma rodzeństwo lub regularny kontakt z rówieśnikami, łatwiej odnajduje się w szkolnych relacjach. Warto rozmawiać z nim na temat nowych wyzwań, takich jak rola ucznia czy nawiązywanie pierwszych rozmów z nowo poznanymi kolegami i koleżankami. Dobrze jest też przeciwzyć z dzieckiem ustalanie reguł zabawy i dzielenie się rzeczami. To kluczowe elementy budowania zdrowych relacji rówieśniczych.

Nowy uczeń w klasie

W przypadku nowego ucznia współpraca z wychowawcą i nauczycielami jest nieoceniona już na pierwszym etapie nawiązywania przez niego relacji z rówieśnikami. Wprowadzenie nowego ucznia do klasy, zwrócenie uwagi na jego zainteresowania i pomoc w znalezieniu odpowiedniego miejsca to minimum, co może zrobić

nauczyciel. Nawet te niewielkie działania z jego strony są bardzo istotne. Brak wsparcia dorosłych może bowiem prowadzić do poczucia wyobcowania u dziecka.

Relacje rówieśnicze w procesie nauki

Relacje z rówieśnikami są kluczowym elementem na każdym etapie nauki. Grupa rówieśnicza ma wpływ na postrzeganie siebie przez dziecko i kształtowanie jego poczucia własnej wartości. Odrzucenie przez kolegów i koleżanki jest doświadczeniem, które może negatywnie wpłynąć na rozwój dziecka.

Współpraca szkoły i rodziców

W edukacji włączającej współpraca szkoły i rodziców ma duże znaczenie. Cele szkoły, takie jak np. akceptacja różnorodności czy integrowanie uczniów, wymagają zaangażowania rodziców. Wspierając realizację tych celów, rodzice nie tylko pomagają budować dobrą atmosferę w szkole, ale także kształtują postawy swojego dziecka.

Ważne kwestie w domu

Rozmawianie w domu na temat przyjaźni i zadawanie dziecku pytań o relacje z rówieśnikami to ważne praktyki wspierające jego rozwój. Należy przy tym unikać utrwalania w dziecku poczucia winy czy sugerowania, by izolowało innych. Warto natomiast kształtować w nim zdolność do podejmowania przemyślanych decyzji i budowania zdrowego poczucia własnej wartości.

Wspieranie dzieci w ich trudnościach

Rodzice dzieci, które doświadczają różnorodnych trudności, powinni rozważyć otwarte przedstawienie rodzicom innych dzieci istoty tych trudności i sposobów reagowania na nie. Wspólne spotkanie powinno pomóc w zrozumieniu i akceptacji, eliminując niepotrzebne emocje i stereotypy. Taka inicjatywa rodziców może znacząco przyczynić się do zaadaptowania się dziecka z trudnościami w środowisku szkolnym.

Podsumowując, nawiązywanie relacji to proces, który wymaga czasu, otwartości i zrozumienia ze strony wszystkich zaangażowanych. Ważne jest, by rodzice aktywnie uczestniczyli w życiu szkolnym swego dziecka, przekazywali mu pozytywne wartości oraz wspierali je w budowaniu zdrowych relacji zarówno z nauczycielami, jak i rówieśnikami.

2. Uniwersalne projektowanie w procesie wychowawczym

Uniwersalne projektowanie to podejście, które pierwotnie dotyczyło architektury, ale zostało zaadaptowane do planowania procesu nauczania w edukacji włączającej. Jego celem jest stworzenie programów, materiałów edukacyjnych i metod prowadzenia zajęć, które umożliwią aktywny udział uczniom o zróżnicowanych potrzebach, bez konieczności dodatkowych modyfikacji.

Zasady uniwersalnego projektowania w edukacji (UDL – ang. *Universal Design for Learning*):

- stosowanie różnorodnych (angażujących wiele zmysłów) form przekazywania informacji podczas zajęć;
- przygotowywanie materiałów edukacyjnych w sposób prosty, czytelny i intuicyjny;
- zapewnianie łatwego dostępu do przestrzeni szkolnej, która powinna być odpowiednia do potrzeb każdego ucznia i minimalizująca wysiłek fizyczny;
- umożliwienie prezentowania wiedzy i umiejętności w sposób wybrany i preferowany przez ucznia;
- poszukiwanie efektywnych metod motywowania ucznia do pracy.

Stosowanie tych zasad umożliwia indywidualizację procesu nauki i pozwala każdemu dziecku osiągać sukcesy zgodnie z jego tempem i stylem uczenia się. Uniwersalne projektowanie promuje otwartość na różnorodność w procesie nabywania wiedzy, wynikającą z różnych stylów uczenia się, zdolności intelektualnych, predyspozycji psychicznych, zainteresowań i talentów. Uczniowie mają możliwość wyrażania siebie i dokonywania wyborów, co wpływa na rozwijanie odpowiedzialności za swoje uczenie się oraz budowanie poczucia własnej wartości.

Warto podkreślić, że **uniwersalne projektowanie nie zastępuje zajęć specjalistycznych ani wsparcia psychologiczno-pedagogicznego**. Jego zasady są stosowane w bieżącej pracy z uczniami i mają wpływ na jakość uczenia się oraz atmosferę panującą w klasie. Przyjazna atmosfera sprzyja otwartej postawie wobec błędów, eksperymentowaniu z różnymi metodami rozwiązywania problemów i skutecznemu uczeniu się w zróżnicowanej grupie.

3. Dostosowania do potrzeb grup i poszczególnych uczniów

Dostosowania na lekcjach powinny wynikać z dokładnej znajomości możliwości i potrzeb uczniów. Nauczyciele zapewniają im różnorodne formy dostosowań, np. dotyczące metod pracy, materiałów edukacyjnych, organizacji zajęć i środków technicznych. Poniżej znajdują się przykłady takich dostosowań.

Dostosowanie przestrzeni klasy:

- stworzenie warunków ograniczających dystraktory (tzw. rozpraszacze, które odciągają uwagę od wykonywanego zadania), np. dostosowanie oświetlenia i akustyki sali lekcyjnej;
- umożliwienie uczniom wyboru miejsc w klasie zgodnie z indywidualnymi potrzebami i preferencjami.

Wsparcie dzieci z niepełnosprawnością:

- zastosowanie narzędzi wspierających, np. dla uczniów z wadami słuchu czy wzroku;
- konsultacje z pielęgniarką szkolną w przypadku dzieci przewlekle chorych.

Komunikacja i instrukcje:

- dostosowanie sposobu komunikacji do możliwości uczniów, np. używanie zrozumiałego języka i głosu o odpowiednim natężeniu głośności, powtarzanie instrukcji;
- kierowanie pytań wprost do ucznia, udzielanie wyjaśnień i stosowanie pytań naprowadzających;
- stosowanie technik skutecznej komunikacji, takich jak np. uważne słuchanie, okazywanie zainteresowania, brak wtrąceń, zwracanie uwagi na sygnały niewerbalne, krótkie komunikaty, wyrażanie empatii.

Dostosowanie czasu i trudności zadań:

- wydłużanie czasu na wykonywanie zadań (zwłaszcza podczas sprawdzianów), biorąc pod uwagę indywidualne potrzeby uczniów;
- dzielenie nowego materiału na mniejsze partie, ograniczenie liczby zadań.

Różnorodność metod pracy:

- wykorzystywanie różnorodnych metod, które angażują zmysły i odwołują się do wcześniejszych doświadczeń uczniów;
- zróżnicowanie form zadań, kart pracy, sposobów kontroli oraz prezentacji wiadomości.

Wsparcie psychologiczne:

- wspieranie uczniów, chwalenie za zaangażowanie i osiągnięcia, budowanie ich wiary we własne możliwości.

Dostęp do specjalistycznego sprzętu i oprogramowania:

- wypożyczanie specjalistycznego sprzętu i oprogramowania, takiego jak np. powiększalniki, tłumacze na język migowy, sprzęt potrzebny dzieciom z zaburzeniami komunikacji werbalnej, sprzęt komputerowy.

Współpraca i indywidualizacja:

- współpraca między nauczycielami i specjalistami, a także planowanie wsparcia i analizowanie osiągnięć uczniów;
- wzajemne wspieranie się uczniów w procesie nauki, pomoc koleżeńska, współpraca przy wykonywaniu zadań.

Podczas wprowadzania dostosowań nauczyciele uwzględniają indywidualne potrzeby każdego dziecka. Eliminują tym samym stygmatyzację i wspierają zróżnicowany rozwój wśród uczniów.

4. Sposoby motywowania do nauki i aktywności

Motywowanie dziecka do nauki w szkole włączającej wymaga rozpoznania oraz zrozumienia jego indywidualnych potrzeb i przyczyn ewentualnej niechęci do zajęć. Poniżej znajduje się kilka praktycznych wskazówek.

Zrozumienie przyczyn:

- rozpoznanie powodów obniżonej motywacji dziecka, takich jak np. brak nawyku nauki, złe doświadczenia szkolne czy nadmierne wymagania.

Dobra komunikacja z nauczycielami:

- utrzymywanie przez rodziców regularnych kontaktów z nauczycielami w celu monitorowania postępów dziecka i reagowania na niepokojące sygnały.

Kształtowanie nawyków:

- wprowadzanie prostych obowiązków domowych, które rozwijają odpowiedzialność dziecka;
- unikanie wyręczania swojego dziecka w zadaniach, ale wspieranie go w planowaniu i realizacji zadań.

Planowanie dnia razem z dzieckiem:

- wspólne ustalanie planu dnia, z uwzględnieniem czasu na naukę, odpoczynek i zainteresowania pozaszkolne dziecka;
- wprowadzanie przez rodziców jasnych zasad i monitorowanie ich wdrażania.

Eliminowanie negatywnych doświadczeń:

- współpraca rodziców z nauczycielami w celu eliminacji negatywnych relacji szkolnych, które mogą wpływać na motywację dziecka.

Dawanie dobrego przykładu przez rodziców:

- motywowanie poprzez własny przykład, aby dziecko miało pozytywny wzorzec do naśladowania.

Zainteresowanie przyszłością:

- rozmowy z dzieckiem na temat zainteresowań, marzeń i planów na przyszłość;
- ułatwienie kontaktu z osobami pracującymi w dziedzinie, która fascynuje dziecko.

Rozbudzanie zainteresowania nauką:

- pokazywanie dziecku, że nauka może być fascynująca, poprzez wspólne hobby czy ciekawe eksperymenty.

Unikanie nadmiernych wymagań:

- rezygnacja ze zbyt wygórowanych wymagań i kar za niewystraszające postępy, co może pogłębiać niechęć dziecka do nauki;
- zapewnianie dziecku wsparcia i zrozumienia, gdy napotyka trudności.

Budowanie motywacji wewnętrznej:

- komentarze do ocen i informacje zwrotne, które nie skupiają się wyłącznie na błędach dziecka, ale pokazują, co już umie i jak może się doskonalić;
- kreowanie atmosfery akceptacji i szacunku w szkole, co wspiera rozwój każdego ucznia.

Rozmowy z dzieckiem na temat jego doświadczeń, osiągnięć i trudności powinny odbywać się w atmosferze pełnego bezpieczeństwa, akceptacji i wsparcia. Wspólna praca rodziców, nauczycieli i uczniów jest kluczowa dla budowania efektywnego środowiska edukacyjnego.

4. Weryfikowanie osiągnięć uczniów

W procesie edukacyjnym w szkole włączającej bardzo istotne jest sprawiedliwe weryfikowanie wiedzy uczniów. Oto kilka aspektów, które warto uwzględnić, aby proces ten był skuteczny.

Klarowne określenie celów:

- jasne określenie celów uczenia się na etapie projektowania lekcji;
- wyraźne wskazanie kryteriów osiągnięcia tych celów.

Dowolność i różnorodność form prezentacji:

- umożliwienie uczniom różnorodnych form prezentowania efektów ich pracy;
- pozostawienie uczniom wyboru sposobu weryfikowania wiedzy i umiejętności, dostosowanego do ich indywidualnych preferencji.

Wsparcie uczniów w kontroli wiedzy:

- aktywne wsparcie w wyborze formy kontroli wiadomości dzieci nadmiernie przeżywających niepowodzenia;
- uwzględnianie różnych potrzeb uczniów, np. poprzez podział materiału na mniejsze partie;

- dostosowanie formy kontroli wiadomości i umiejętności do potrzeb i możliwości uczniów;
- proponowanie dostosowań jako opcji dostępnych dla całej klasy.

Ocena jako wsparcie w nauce:

- uświadamianie, że ocena nie określa wartości dziecka, lecz jest narzędziem pomagającym w kierowaniu procesem uczenia się;
- traktowanie oceniania jako informacji zwrotnej o tym, co udało się osiągnąć oraz co wymaga dodatkowego wysiłku lub zmiany sposobu pracy.

Funkcje wychowawcze oceny:

- wspieranie ucznia w pokonywaniu trudności i zwalczaniu niechęci do wysiłku;
- docenianie wysiłku i najmniejszych postępów;
- podkreślanie, że uczeń powinien rywalizować jedynie z samym sobą, zachęcanie go do przekraczania własnych barier.

Zrozumienie celów uczenia się, otwarte rozmowy z dzieckiem, aktywne wsparcie go w wyborze formy kontroli wiadomości i właściwe rozumienie roli oceny to kluczowe elementy sprawnego weryfikowania wiedzy. Działania te stanowią narzędzie wspierające rozwój ucznia i pozwalają mu świadomie uczestniczyć w procesie edukacji.

5. Twoja rola w procesie edukacyjnym i prawo do wsparcia ze strony szkoły

Na każdym etapie edukacji dziecka współpraca rodziców ze szkołą jest bardzo istotna. Szkoła włączająca tworzy środowisko otwarte na potrzeby dzieci i rodziców, starając się dostosować ewentualne wsparcie tak, aby proces edukacyjny przebiegał w sposób przyjazny i otwarty. **Rodzice włączani są w decyzje dotyczące planowanego wsparcia**, które wynika z indywidualnych potrzeb dziecka. Mogą współuczestniczyć w procesie edukacji na zasadach partnerstwa.

Szkoła włączająca jest otwarta na różnorodność i nie narzuca dziecku wartości, zachowując prawo rodziców do wychowania go zgodnie z własnymi przekonaniami. Jednak w przypadku podejrzeń o zagrożenie dobra dziecka szkoła jest zobowiązana do skorzystania z pomocy odpowiednich instytucji. Dobro dziecka i jego bezpieczeństwo jest dla niej priorytetem.

Szkoła włączająca dostarcza również wsparcia dzieciom ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami. Specjaliści zatrudnieni w szkole czy poradni psychologiczno-pedagogicznej pełnią istotną rolę w udzielaniu dziecku odpowiedniej pomocy.

Odpowiedzialny za zapewnienie wsparcia każdemu dziecku jest dyrektor szkoły. Wsparcie to obejmuje zarówno przełamywanie trudności u uczniów, jaki i rozwijanie ich zainteresowań poprzez różnorodne zajęcia.

Twoim zadaniem jako rodzica jest **uważna obserwacja zachowań dziecka**, a także stałe monitorowanie jego samopoczucia i analiza wypowiedzi na temat szkoły, nauki i relacji społecznych. W przypadku sygnałów, które mogą wskazywać na problemy, od razu skontaktuj się z wychowawcą, innymi nauczycielami, ze specjalistami szkolnymi lub z dyrektorem. Ważne jest, aby zauważone problemy były rozwiązane zgodnie z potrzebami ucznia, tak by pomóc mu w przezwyciężeniu trudności edukacyjnych czy społecznych i przeciwdziałać im w przyszłości.

W ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej rodzice mogą również skorzystać z konsultacji i warsztatów. Jest to istotny element ich wsparcia.

Współpraca rodziców ze szkołą włączającą obejmuje szereg obszarów: od przygotowania dziecka do uczestnictwa w grupie, poprzez podtrzymywanie jego motywacji do nauki, aż po wspieranie go w radzeniu sobie z ewentualnymi trudnościami. Efektywna komunikacja i praktyczna współpraca między szkołą a domem rodzinnym są kluczem do tego, by dziecko czuło się najważniejsze w procesie edukacji.

Warto zapamiętać, że sukcesy edukacyjne dziecka zależą od jego wysokiej samooceny i przekonania, że może podjąć kolejne wyzwania. Dlatego ważne są wspierające relacje wśród rówieśników, a także zróżnicowane i inspirujące metody pracy. Uważne obserwowanie dziecka i wzmacnianie jego poczucia wartości pomagają mu w dorastaniu, a także umożliwiają dorosłym szybkie podjęcie działań wspierających, gdyby zaistniała taka potrzeba.

V. Jak będzie przebiegać proces wychowawczy w szkole Twojego dziecka?

Szkoła włączająca i zróżnicowane klasy to naturalne środowisko do wychowania dziecka. Celem szkoły tego typu jest stworzenie bezpiecznej i inspirującej przestrzeni edukacyjnej opartej na wartościach współpracy, akceptacji i szacunku dla wszystkich uczniów.

W zróżnicowanej klasie dzieci uczą się **empatii i zrozumienia dla innych** oraz rozwijają wrażliwość na potrzeby całej społeczności szkolnej. Wychowywane są tak, aby nie tylko były gotowe na wyzwania dorosłości, ale również posiadały silne i zdrowe **poczucie własnej wartości**. By z jednej strony rozwijały umiejętności potrzebne do radzenia sobie z trudnościami życiowymi, a z drugiej strony były świadome swoich indywidualnych mocnych stron, zdolności i potencjału oraz wierzyły w swoją zdolność do pozytywnego wpływu na otaczający ich świat.

Jako rodzic masz decydujący **wpływ na kształtowanie programu wychowawczego szkoły** poprzez diagnozy i wskazówki dotyczące profilaktyki. Wspólnie z nauczycielami możesz tworzyć środowisko, które promuje właściwe postawy społeczne, prozdrowotny styl życia i świadomość negatywnych skutków zachowań ryzykownych.

Warto włączyć się w działania wychowawcze w klasie swojego dziecka, ponieważ przykład rodzica najpełniej pokazuje, jak ważna jest aktywność społeczna, wrażliwość na potrzeby innych, poszanowanie wartości, historii i tradycji. Ustalenie kierunków działań wychowawczych i profilaktycznych wspólnie ze szkołą jest najskuteczniejszym sposobem kreowania pożądanych społecznie postaw dziecka.

Szkoła oparta na szacunku i wzajemnej komunikacji jest miejscem, które nauczyciele współtworzą razem z rodzicami.

VI. Jakiego wsparcia możesz oczekiwać od poradni psychologiczno-pedagogicznej?

Jako rodzic możesz oczekiwać różnorodnego **wsparcia od poradni psychologiczno-pedagogicznej**. Oto kilka obszarów, w których pomoc jest udzielana:

- diagnoza i ocena rozwoju dziecka – poradnia oferuje badania psychologiczne i pedagogiczne, które pomagają w zidentyfikowaniu ewentualnych trudności czy indywidualnych potrzeb edukacyjnych dziecka;
- wsparcie psychologiczne – w przypadku problemów emocjonalnych, trudności w nauce czy sytuacji kryzysowych poradnia może udzielić wsparcia psychologicznego zarówno dziecku, jak i rodzicom;
- doradztwo edukacyjne – poradnia pomaga w planowaniu indywidualnych ścieżek edukacyjnych dla dzieci z różnymi potrzebami, a także udziela porad dotyczących metod nauczania i sposobów wspierania rozwoju dziecka w domu;
- konsultacje rodzinne – poradnia oferuje indywidualne konsultacje dla rodziców, w trakcie których mogą oni uzyskać informacje na temat rozwoju dziecka, radzenia sobie z trudnościami czy wyboru odpowiednich strategii wychowawczych;
- wsparcie dzieci ze szczególnymi potrzebami – dzieci z różnorodnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi mogą otrzymać specjalistyczną pomoc i wsparcie dostosowane do ich indywidualnych potrzeb;
- kierowanie do specjalistów – w razie potrzeby poradnia może zalecić skonsultowanie się z innymi specjalistami, np. terapeutą zajęciowym czy lekarzem;
- szkolenia dla rodziców – poradnia często organizuje szkolenia i warsztaty dla rodziców, w trakcie których poszerzają oni swoją wiedzę i podnoszą kompetencje wychowawcze;
- monitorowanie postępów – poradnia może śledzić postępy dziecka, dostarczając regularne raporty i zalecenia dotyczące jego dalszego rozwoju i edukacji.

Warto pamiętać, że oferty poradni psychologiczno-pedagogicznych mogą się różnić, dlatego najlepiej skonsultować się z konkretną poradnią, aby uzyskać pełną informację na temat dostępnych form pomocy.

VII. Jaka jest rola Twojego dziecka w procesie edukacji szkolnej i jak mu możesz w tym pomóc?

Dziecko ma **obowiązek nauki do 18. roku życia**, a Ty jako rodzic odpowiadasz za jego przestrzeganie.

Obowiązki dziecka jako ucznia w procesie edukacji szkolnej obejmują:

- uczestnictwo w zajęciach – dziecko powinno regularnie uczestniczyć w lekcjach i aktywnie brać w nich udział;
- realizacja zadań domowych – dziecko powinno wykonywać zadania domowe i przyswajać nowe informacje poza salą lekcyjną;
- systematyczna nauka – ważne jest, aby dziecko uczyło się systematycznie, unikając gromadzenia materiału do opanowania na ostatnią chwilę;
- aktywność pozalekcyjna – dziecko powinno uczestniczyć w dodatkowych zajęciach, kołach zainteresowań czy projektach szkolnych, aby poszerzać swoje horyzonty i rozwijać umiejętności społeczne.

Rodzice mogą pomóc dziecku w spełnianiu tych obowiązków poprzez takie działania jak:

- tworzenie odpowiednich warunków do nauki – zapewnienie spokojnego miejsca do nauki, bez rozpraszających czynników;
- monitorowanie postępów – regularne sprawdzanie zeszytów, notatek i zadań domowych, aby mieć świadomość postępów dziecka;
- motywowanie do nauki – wspieranie dziecka i zachęcanie go do podejmowania wysiłku w nauce;
- współpraca z nauczycielami – regularny kontakt rodziców z nauczycielami, który umożliwia śledzenie postępów dziecka oraz zdobywanie informacji zwrotnej na temat jego zachowania i zaangażowania w szkole;
- dostarczanie dodatkowych materiałów edukacyjnych – wzbogacanie nauki dziecka poprzez dostarczanie mu dodatkowych materiałów, książek czy gier edukacyjnych;
- ustalanie rutyny – pomoc dziecku w ustanawianiu stałej rutyny, która obejmuje czas na naukę, odpoczynek, sen i inne aktywności.

System edukacyjny ma wspierać każdego ucznia, zapewniając mu równy dostęp do nauki. Rola ucznia to dostrzeganie i docenianie różnorodności, współpraca, aktywność w uczeniu się, planowanie pracy, a także prośba o pomoc w trudnych sytuacjach. Rodzice mają prawo dostępu do informacji o dziecku, wspierania go, motywowania i angażowania się w proces edukacji. Towarzyszenie dziecku w rozwoju i dorastaniu wymaga cierpliwości i zrozumienia, a doświadczenie rodziców pomaga rozbudzać ambicje małego człowieka i wspierać go w ich realizacji.

VIII. Jak omijać rąfy we współpracy ze szkołą i poradnią?

Współpraca rodziców ze szkołą lub z poradnią psychologiczno-pedagogiczną może stanowić wyzwanie, jednak trzeba pamiętać, że **wszyscy dążą do tego samego celu – dobra dziecka**. Aby skutecznie radzić sobie z pojawiającymi się przeszkodami, warto zastosować kilka sprawdzonych strategii.

Przede wszystkim rodzice muszą angażować się we współpracę ze szkołą i budować wzajemne zaufanie. Wspólny cel, czyli dobro dziecka, powinien być punktem wyjścia do wszelkich działań. Zadaniem rodziców jest skoncentrowanie się na wypracowaniu wspólnych rozwiązań ze specjalistami pracującymi z dzieckiem.

Stałe i **regularne kontakty rodziców ze szkołą** to klucz do sukcesu. Systematyczna komunikacja z nauczycielami i specjalistami pozwala na bieżąco monitorować postępy dziecka i odpowiednio reagować na wszelkie niepokojące sygnały. Dzielenie się rodziców wiedzą o dziecku z osobami zaangażowanymi w jego rozwój ma nieocenioną wartość. Informowanie o indywidualnych potrzebach dziecka i skutecznych strategiach wsparcia ułatwia dostosowanie działań do jego potrzeb.

W ramach tej współpracy warto **jasno i szczerze komunikować swoje potrzeby, oczekiwania i możliwości**, by uniknąć wzajemnych oskarżeń o brak zaangażowania. Rodzice najlepiej znają sytuację rodzinną swojego dziecka, dlatego powinni być zdecydowani w przedstawianiu własnych racji. Obie strony muszą skupić się na wspólnym celu, wyciszyć emocje i upewnić się, że rozumieją nawzajem swoje intencje.

Konflikty są naturalnym elementem relacji, ale ważne jest świadome podejście do ich rozwiązywania. Należy wyjaśniać nieporozumienia i podejmować kolejne próby nawiązania owocnej współpracy, mając na uwadze wsparcie dziecka, które w sytuacjach konfliktowych może najbardziej ucierpieć.

Warto też pamiętać o **wspólnym celebrowaniu sukcesów** – pozytywne zmiany i osiągnięcia są rezultatem współpracy rodziców i nauczycieli.

Dobra współpraca rodziców i pracowników szkoły to dla dziecka znak, że nie jest samo, a dorośli są gotowi wspierać je w nauce i rozwoju.

IX. Gdzie szukać pomocy, jeśli coś nie działa tak, jak powinno?

Każde dziecko w toku nauki może napotkać trudność, do przezwyciężenia której będzie potrzebowało wsparcia ze strony rodziców i nauczycieli. Szybko i skutecznie udzielona pomoc sprawi, że trudność zamieni się w epizod, który nie będzie miał wpływu na efekty nauki czy samoocenę ucznia.

Pierwsze kroki w sytuacjach trudnych należy skierować do **wychowawcy, nauczyciela, pedagoga lub psychologa**. Warto skonsultować z nimi plan wspólnych działań wspierających i monitorować ich efekty poprzez stały kontakt.

Dobre relacje z dzieckiem, wzajemne zaufanie oraz uważne obserwowanie jego zachowania dają szansę na skuteczne wsparcie go w każdej potrzebie. Niechęć ucznia do szkoły, konkretnego przedmiotu lub nauczyciela powinna wzbudzić czujność rodziców. Szczególnie, jeśli dziecko doświadcza jakichkolwiek trudności wynikających z zachowania nauczyciela bądź innych uczniów, na które pedagodzy nie reagują w sposób adekwatny.

Warto pamiętać, że **przełożonym nauczycieli jest dyrektor szkoły**. Po zgłoszeniu problemu rodzice mają prawo do informacji, co ustalił dyrektor i jakie działania podjął. Może on dyscyplinować nauczycieli zgodnie z zasadami prawa pracy. Może także, w przypadku naruszenia praw ucznia albo etyki zawodu nauczycielskiego, zgłosić sprawę do rzecznika dyscyplinarnego nauczycieli.

Istnieją również instytucje mające na celu ochronę praw dziecka oraz ucznia. Są to **Rzecznik Praw Dziecka oraz kurator oświaty**. Zgłoszenie do tych instytucji zawsze powinno być jednak poprzedzone próbą rozwiązania sytuacji poprzez dialog między nauczycielami a rodzicami.

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
www.ore.edu.pl